

Till: Socialdepartementet
Diarienummer: S2023/01906
Remissyttrande från: Sveriges Kvinnoorganisationer
Datum och ort: 2023-12-13, Stockholm

Sveriges Kvinnoorganisationers yttrande över betänkandet *Ett modernare socialförsäkringskydd för gravida (SOU 2023:23)*

Sveriges Kvinnoorganisationer är en partipolitiskt obunden paraplyorganisation för kvinnorörelsen i Sverige. Nedan följer vårt yttrande över betänkandet *Ett modernare socialförsäkringskydd för gravida (SOU 2023:23)*. Yttrandet har beretts av Clara Berglund, generalsekreterare.

Sammanfattning

Sveriges Kvinnoorganisationer ser att utredningens förslag i helhet innebär att socialförsäkringskyddet för gravida utvidgas och förstärks på flera sätt. Dock ser vi att förslagen i flera avseenden hade behövt vara ännu mer långtgående för att Sverige till fullo ska leva upp till kvinnokonventionens krav på att stater ska förebygga diskriminering av gravida kvinnor och erbjuda särskilt skydd för gravida kvinnor i arbetslivet.

Sveriges Kvinnoorganisationer tillstyrker att inkomsttak för sjukpenninggrundande inkomst (SGI) höjs till samma nivå som för sjukpenningen och att regelverket förtydligas på flera sätt samt att åtgärder ska vidtas för att utreda och motverka att gravida kvinnor som ansöker om sjukpenning diskrimineras.

Vi tillstyrker också att tiden för vilken graviditetsspenning kan betalas ut för den som har nedsatt arbetsförmåga och fysiskt påfrestande arbete förlängs. Dock menar att det vore ännu bättre att helt avskaffa tidsgränsen. Däremot delar vi inte utredningens bedömning om att det inte ska införas en självständig rätt till graviditetsspenning för psykiskt påfrestande arbeten. Det är en stor besvikelse att utredningen här inte lämnar något förslag trots att detta så tydligt ingick i direktiven.

Sveriges Kvinnoorganisationer tillstyrker införandet av en icke-behovsprövad graviditetsspenning under graviditetens sista vecka. Dock anser vi att denna inte borde vara arbetsbaserad utan tillfalla alla gravida med samma belopp. Alla kvinnor, oavsett sysselsättning, bör ges möjlighet till återhämtning inför sin förlossning.

Sveriges Kvinnoorganisationer avstyrker utredningens förslag om att dess förslag ska finansieras genom att flerbarnstillägget för det andra barnet avskaffas. Vi menar att denna reform förtjänar att utredas separat och i det fall den genomförs så bör dessa pengar istället användas för att stötta ekonomiskt utsatta barnfamiljer och i synnerhet ensamstående mammor.

Vi välkomnar att utredningen, till skillnad från andra utredningar den senaste tiden, inte föreslår att språket i lagstiftningen som rör graviditet, födande och moderskap ska göras könsneutralt. Däremot beklagar vi att betänkandet i övrigt i stora delar är könsneutralt även när det direkt handlar om dessa delar, vilket gör texten svårare att förstå och osynliggör de inneboende könade aspekterna.

12.2 Graviditetspenning bör kvarstå som egen förmån

Sveriges Kvinnoorganisationer delar utredningens bedömning om att gravida kvinnor vars arbetsförmåga påverkas av sjukdom ska hänvisas till sjukpenning, medan gravida kvinnor vars arbetsförmåga enbart påverkas av graviditet ska hänvisas till graviditetspenning. Ett förbehåll för vår bedömning är att graviditetspenningen utvidgas och förstärks så att den ger ett likvärdigt skydd som sjukpenningen, i enlighet med utredningens övriga förslag. Att vara gravid och föda barn är inte att betrakta som en sjukdom utan en naturlig del av livet och en förutsättning för samhällets välfärd som arbetsmarknaden och tillhörande socialförsäkringssystem av nödvändighet måste anpassas utifrån.

Vi delar bedömningen om att gränsdragningsproblematiken mellan sjuk-, föräldra- och graviditetspenningssystemen måste analyseras mer noggrant i framtiden när förändringar genomförs i något av de tre systemen. Varje förändring bör föregås av en analys av hur gravida kvinnors och mammors villkor samt jämställdheten i stort påverkas.

12.3 Regelverket för sjukpenning ska förtydligas

Sveriges Kvinnoorganisationer tillstyrker utredningens förslag om att i socialförsäkringsbalken förtydliga att en nedsättning av arbetsförmågan i en sådan grad som i andra fall hade bedömts som sjukdom också ska bedömas som sjukdom när personen i fråga är gravid. Det är allvarligt att det förekommer att hårdare krav ställs på gravida kvinnors arbetsförmåga än på sjuka personers arbetsförmåga. Än viktigare är dock att graviditetspenningen förstärks och utvidgas så att gravida kvinnor inte i första hand ska vara hänvisade till sjukpenning när graviditetsbesvär hindrar dem från att arbeta.

12.4 Socialstyrelsen ska granska sjukskrivningar av gravida

Sveriges Kvinnoorganisationer tillstyrker utredningens förslag om att Socialstyrelsen ska få i uppdrag att granska sjukskrivningar av gravida för att undersöka om könsdiskriminering förekommer och om praxisen är likvärdig över landet. Vi anser dock att det vore än mer lämpligt att ge Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) i uppdrag att utföra en förstärkt tillsyn inom området vilket är motiverat då det redan har konstaterats att risk för diskriminering förekommer. Liksom utredningen anser vi att socialvårdskommitténs sjukdomsbegrepp som anger att besvär som är relaterade till graviteten ska klassas som normala livstillstånd och inte ses som sjukdomar används på ett sådant sätt att det strider mot diskrimineringsförbudet och det jämställdhetspolitiska målet om jämställd hälsa. Nationella och regionala styrdokument, så som Socialstyrelsens kunskapsstöd och nationella riktlinjer samt regioners rutiner, som hänvisar till sjukdomsbegreppet bör omedelbart uppdateras och informationsinsatser genomföras mot läkare, Försäkringskassans handläggare och arbetsgivare.

12.5 Regelverket för graviditetspenning behöver moderniseras

Det nuvarande regelverket för graviditetspenningen lever inte fullt ut upp till kvinnokonventionens krav på att stater ska förebygga diskriminering av gravida kvinnor och erbjuda särskilt skydd för gravida kvinnor i arbetslivet. Sveriges Kvinnoorganisationer delar därför utredningens bedömning om att regelverket måste moderniserats, i meningen förstärkas och utvidgas, för att kunna utgöra ett fullgott socialförsäkringsskydd för gravida kvinnor som arbetar.

12.6 Inkomsttaket vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst vid graviditetspenning ska höjas

Sveriges Kvinnoorganisationer tillstyrker utredningens förslag om att inkomsttaket vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst vid graviditetspenning (SGI) ska höjas från 7,5 till 10 prisbasbelopp. Liksom föreliggande utredning och flera tidigare utredningar anser vi att ersättningen vid arbetsfrånvaro på grund av graviditet eller risker i arbetsmiljön som är farliga för gravida bör vara minst lika hög som ersättningen vid arbetsfrånvaro på grund av sjukdom. För att undvika att samma problem ska återuppträda i framtiden, det vill säga att inkomsttaket för sjukpenning höjs utan att motsvarande förändring också görs för graviditetspenningen, ser vi att en regel bör införas om att inkomsttaken i de båda systemen ska samordnas. Därutöver bör arbetsmarknadens parter arbeta för att i kollektivavtal få igenom åtaganden för arbetsgivaren att täcka upp för gapet mellan graviditetspenningen och lönen. Att vara gravid bör som princip inte vara förenat med kostnader.

12.7 Det ska inte i dagsläget införas en självständig rätt till graviditetspenning vid psykiskt påfrestande arbete

Sveriges Kvinnoorganisationer delar inte utredningens bedömning om att det inte ska införas en självständig rätt till graviditetspenning för psykiskt påfrestande arbeten. Utredningen på att det redan är möjligt att få graviditetspenning om det förekommer risker i arbetet och att dessa risker kan omfatta arbetsförhållanden som innebär risk för psykisk påfrestande eller uttröttnings. Då denna möjlighet inte används i så stor utsträckning föreslår utredningen insatser för att stärka arbetsgivares kännedom om risker i arbetsmiljön för gravida. Sveriges Kvinnoorganisationer menar att dessa åtgärder är otillräckliga och inte kommer leda till att gravida kvinnor som har psykiskt påfrestande arbeten får ett fullgott socialförsäkringsskydd.

Många kvinnor arbetar i psykiskt krävande arbeten inom bland annat vård- och omsorg med höga sjukskrivningstal. En del av den psykiska påfrestande består i själva arbetet, till exempel att möta och hantera människor i svåra situationer, men detta förstärks ofta av hög arbetsbelastning till följd av underbemanning som omöjliggör återhämtning. Vissa av dessa yrken innehåller även fysiska påfrestande, vilket medför rätt till graviditetspenning, medan andra yrken, till exempel socionom, i regel inte innehåller fysiska påfrestande och därmed saknar rätt till graviditetspenning. Den ihållande psykiska påfrestande i dessa yrken kommer inte kunna fångas och beläggas som risker.

Utredningen menar att det systematiska arbetsmiljöarbetet kan tappa fart om det blir otydligt vilka förhållanden som utgör arbetsmiljöproblem och vilka förhållanden som medför rätt till graviditetspenning. Detta vill Sveriges Kvinnoorganisationer invända mot. Vi ser inte att det finns en motsättning i att en gravid kvinna kan ges tillgång till graviditetspenning med hänvisning till att arbetet är psykiskt påfrestande samtidigt som arbetet med att åtgärda dessa arbetsmiljöproblem fortsätter, snarare menar vi att detta skulle vara nödvändigt.

Sveriges Kvinnoorganisationer förordar, i enlighet med de direktiv som gavs till utredningen, att det ska införas en rätt till graviditetspenning också för psykiskt påfrestande arbeten, på samma sätt som idag finns för fysiskt påfrestande arbeten. Utredningen menar att en sådan rätt skulle vara svårt att avgränsa, det vill säga att den grupp som i så fall skulle ges rätt till graviditetspenning skulle bli allt för stor. Sveriges Kvinnoorganisationer menar att det är just detta som behöver ske, det vill säga att en väsentligt större grupp kvinnor idag ska ges rätt till graviditetspenning. Allt för många gravida kvinnor fortsätter arbeta trots att de skulle behöva vila, sjukskrivs eller tvingas ut föräldraledighet eller semester. Vi menar att det är fullt möjligt att ta fram objektiva kriterier och mätbara arbetsförhållanden som fångar psykisk påfrestande.

Att det idag är möjligt att få graviditetspenning för fysiskt krävande arbeten, som också är lättare att bli sjukskriven från, men inte för psykiskt krävande arbeten samt att det saknas forskning och kunskap om psykiskt krävande arbetens inverkan på graviditeten och kroppen, är ingen slump. Detta är en följd av att fysiska krävande arbeten som förknippas med och i huvudsak bemannas av män sedan fortfarande utgjort en norm inom socialförsäkringssystemen, den offentliga förvaltningen i stort och arbetsmiljöforskningen.

12.8 Förtydliganden och tillägg gällande fysiskt påfrestande arbete

Sveriges Kvinnoorganisationer delar utredningens bedömning om gränsen för vad som objektivt bör ses som fysiskt påfrestande arbete inför får vara för hög. Vi välkomnar förtydliganden som vidgar definitionen av fysiskt påfrestande arbete, till exempel att arbeten där den gravida magen är i vägen inkluderas. Vi välkomnar också förtydliganden om att bedömningen av den gravida kvinnans arbetsförmåga ska beakta psykiska besvär så som oro eller trötthet som uppstått till följd av graviditet. Dock avstyrker vi den del av förslaget som handlar om att förtydliga att det just är fysiskt påfrestande arbete som ska ge rätt till graviditetspenning. Detta görs mot bakgrund av att vi, som anförts ovan, anser att även kvinnor som har psykiskt påfrestande arbeten ska kunna vara berättigade till graviditetspenning. Vi välkomnar att en sammantagen bedömning av hur påfrestande arbetet är och den gravida kvinnans arbetsförmåga ska göras och att kvinnans egen uppfattning ska ges större utrymme. Men vi vill varna för att det i sammanvägda bedömningar ofta finns en högre risk att den aktuella handläggarens stereotypa uppfattningar om gravida kvinnor får genomslag, för att se till att så inte sker krävs tydliga riktlinjer som kan ligga till grund för bedömningarna.

12.9 Arbetsgivare ska lämna in utlåtande i ärenden om graviditetspenning

Sveriges Kvinnoorganisationer tillstyrker utredningens förslag om att Försäkringskassan ska vända sig direkt till arbetsgivare istället för till den gravida kvinnan för att begära in intyg om att anpassning och omplacering under graviditeten inte kan göras. Vi välkomnar också att arbetsgivare som underlåter att skicka in sådana intyg ska kunna dömas till böter. Förändringen stärker den gravida kvinnans förhandlingsposition i förhållande till arbetsgivarens och sätter ökad press på arbetsgivaren att undersöka möjligheterna till omplacering och när så inte är möjligt möjliggöra för kvinnan att få graviditetspenning.

12.10 Förmånsperioden för graviditetspenning ska förlängas till och med dagen före faktisk förlossning

Sveriges Kvinnoorganisationer tillstyrker utredningens förslag om att graviditetspenning ska kunna beviljas fram till dagen före förlossningen. Det är orimligt att kvinnor idag inte har möjlighet att få graviditetspenning under de sista tio (eller om barnet föds senare än beräknat ännu fler) dagarna av graviditeten när behovet av förmånen är som störst. Det är oförsvarligt att kvinnor förväntas leva på sparade pengar, ta ut semester eller nyttja föräldrapenning för att finansiera bortfall av arbetsinkomster under en period då de av hälso- och sjukvården rekommenderas att inte arbeta. Föräldrapenningen syftar till att göra det möjligt för föräldrar att vara hemma med sitt barn efter att detta har fötts, inte till att täcka upp för brister i socialförsäkringsskyddet för gravida. Den jämställdhetspolitiska ambitionen om att föräldraledigheten ska delas lika mellan föräldrarna försvåras också av att kvinnor tvingas nyttja en del av föräldraledigheten redan under graviditeten.

Sveriges Kvinnoorganisationer delar inte utredningens bedömning om att förmånsperioden för graviditetspenning för nedsatt arbetsförmåga inte behöver börja tidigare än dagens 60 dagar innan beräknad förlossning. De flesta kvinnor kan arbeta långt in i graviditeten, men många upplever en period av nedsatt arbetsförmåga tidigt i graviditeten, till exempel till följd av illamånade och trötthet. En del kvinnor upplever dessa besvär under hela graviditeten. I enlighet med utredningens egen och detta remissvars argumentation om att graviditet inte är en sjukdom bör dessa kvinnor inte vara hänvisade till sjukpenning. Istället bör de få rätt att till anpassningar, att omplaceras till andra arbetsuppgifter och när så inte är möjligt få graviditetspenning.

Sveriges Kvinnoorganisationer anser att det bör vara möjligt att få graviditetspenning för nedsatt arbetsförmåga under hela graviditeten och att det inte finns något behov att begränsa förmånsperioden för en behovsprövad förmån av detta slag. En förlängning av förmånsperioden skulle sätta press på arbetsgivare att göra redan tidigt i graviditeten och arbetslivet skulle i högre utsträckning än idag behöva anpassas utifrån att halva arbetskraften är kvinnor och att de flesta av dem kommer att bli, är eller har varit gravida. En förlängning av förmånsperioden förutsätter dock att graviditetspenningen förstärkts så att det inte som idag är förmånligare att vara sjuk än att vara gravid.

12.13 Det ska införas en arbetsbaserad icke-behovsprövad graviditetspenning

Sveriges Kvinnoorganisationer tillstyrker utredningens förslag om att det ska införas en icke-behovsprövad graviditetspenning som kan användas från och med den sjunde kalenderdagen före dagen för beräknad förlossning till och med dagen före faktisk förlossning. Som redan anförts flera gånger har många gravida kvinnor, oavsett vad de arbetar med, ett behov av återhämtning innan förlossningen vilket kan möjliggöras genom en icke-behovsprövad graviditetspenning. Kvinnor ska inte känna press att behöva arbeta ihop kompensationsledighet, lägga undan pengar för att ha råd att vara obetalt lediga innan förlossning eller behöva ta ut föräldrapenning innan barnet är fött. Införandet av en generell graviditetspenning signalerar, som utredningen beskriver, att graviditetens sista tid är en skyddsvärd period. Graviditetspenningen kommer också att stärka kvinnors ekonomiska självständighet och öka den ekonomiska jämställdheten, bland annat för att den, till skillnad från exempelvis föräldrapenningen, är könsbaserad och därmed enbart tillfaller kvinnor och inte kan överlåtas. Det är viktigt att den icke-behovsprövade graviditetspenningen blir pensions- och semesterlönegrundande, så som utredningen föreslår.

Sveriges Kvinnoorganisationer anser dock att den icke- behovsprövade graviditetenspenningen inte bör vara arbetsbaserad. Även studenter, arbetssökande och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program har ett behov av och rätt till att kunna vila inför sin förlossning. Vi menar att dessa kvinnor har ett lika stort behov av och rätt till återhämtning innan förlossningen som kvinnor som arbetar. Utredningens argument om att dessa kvinnors arbetsetablering skulle försenas om de får tillgång till den icke-behovsprövade graviditetenspenningen är överdrivet sett till att förmånen endast omfattar en vecka. Ännu hellre än det förslag som lämnas vill vi se ett en generell ersättning, ett höggraviditetstöd, som är lika för alla kvinnor och som betalas ut för den sista graviditetsveckan.

12.14 Ändringar i föräldraledighetslagen med anledning av införandet av den icke-behovsprövade graviditetenspenningen

Sveriges Kvinnoorganisationer tillstyrker utredningens förslag om att införa en rätt ledighet för gravida arbetstagare under den tid då den icke-behovsprövade graviditetenspenningen kan erhållas. Däremot avstryker vi att anmälningstiden för den nya ledighetsrätten ska vara två månader. Eftersom arbetsförmågan förändras under graviditeten kan det vara svårt för kvinnor att mer än två månader i förväg bedöma hur länge de kommer att vilja och orka arbeta. Vi menar att det bör undersökas om anmälningstiden istället kan vara en månad.

12.21 Anställningen och ledighetsperiodens längd avgör hur brett inom verksamheten som möjligheterna till omplacering ska prövas

Utredningen bedömer att den aktuella anställningen och den potentiella omplaceringstidens längd bör vara avgörande för hur brett inom verksamheten som arbetsgivaren bör leta efter omplaceringsmöjligheter. Sveriges Kvinnoorganisationer har inget att invända mot denna bedömning. Liksom utredningen menar vi att arbetsgivarens ansvar för att i första hand göra anpassningar och i andra hand omplacera den gravida bör vara långtgående.

12.23 Förtydligad möjlighet till omplacering på deltid

Sveriges Kvinnoorganisationer delar utredningens bedömning att det bör kunna bli vanligare att som gravid bli omplacerad på deltid. Detta kan vara en god lösning för gravida kvinnor där enbart en del av arbetet är fysiskt påfrestande eller innehåller risker. Vi ser positivt på att ge Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket i uppdrag att informera både arbetstagare och arbetsgivare om möjligheten till omplacering på deltid under graviditet.

12.24 Omplaceringen ska vara lämplig

Sveriges Kvinnoorganisationer delar utredningens bedömning att det yrke som gravida kvinnor omplaceras till måste vara lämpligt. Däremot invänder vi mot utredningens bedömning att det inte finns något behov av att förtydliga detta i lagtext. Mot bakgrund av att utredningen i andra delar redogör för att bristen på statistik och kunskap om hur många kvinnor som omplaceras till vad och hur resultatet utfaller förefaller det vara en förhastad att sluta sig till att detta redan är tydligt idag.

12.25 Kvinnan har ett svagt skydd om det inte finns tillräckliga uppgifter i ärendet som visar att omplaceringsmöjligheterna är uttömda

Utredningen uppmärksammar på ett förtjänstfullt sätt att den gravida kvinnan kan hamna i en utsatt situation om arbetsgivaren underlåter att redovisa till Försäkringskassan att möjligheterna till anpassning och omplacering är uttömda eller ifrågasätter att så är fallet. I dessa fall kan den gravida kvinnans ansökan om graviditetspenning avslås trots att hennes ansökan om ledighet beviljas, vilket såldes innebär att hon blir utan både lön och graviditetspenning under en sårbar period. Sveriges Kvinnoorganisationer delar utredningens bedömning om att socialförsäkringsskyddet för gravida här brister och beklagar att utredningen inte formulerar förslag på hur dessa brister kan avhjälpas. Det ligger nära till hands att öka pressen på arbetsgivare att genomföra tillräckliga anpassnings- och omplaceringsutredningar och på att rapportera in resultaten av dessa på ett erforderligt sätt. Arbetsmiljöverket eller Diskrimineringsombudsmannen (DO) bör kunna få i uppdrag att följa upp och utöva tillsyn för att säkerställa att så sker.

12.26 Lagreglering om att möjligheten till omplacering ska prövas minst varannan månad

Sveriges Kvinnoorganisationer tillstyrker utredningens förslag om att det ska förtydligas i föräldraledighetslagen att arbetsgivaren ska pröva möjligheten till omplacering minst varannan månad, om det inte är obehövligt.

12.28 Skyddsombud och/eller fackliga förtroendemän bör arbeta mer aktivt med frågor kring omplacering av gravida

Sveriges Kvinnoorganisationer delar utredningens bedömning att skyddsombud respektive fackliga förtroendemän bör arbeta mer aktivt med frågor kring omplacering av gravida.

12.29-12.30, 12.32-12.35 Myndighetsuppdrag om att ta fram, samla in och sprida kunskap, utveckla stöd och nya metoder m.m.

Utredningen lämnar flera förslag som rör uppdrag till olika myndigheter om att göra kartläggningar, genomföra informationsinsatser eller utveckla sin myndighetsutövning med mera. Sveriges Kvinnoorganisationer tillstyrker samtliga av dessa förslag:

- Jämställdhetsmyndigheten ges i uppdrag att kartlägga hur arbetsgivare gör omplaceringsutredningar, förekomsten av omplaceringar och hur dessa omplaceringar fungerar. I uppdraget ingår även att se över hur möjligheten att ge den gravida kvinnan ledighet utan lön nyttjas.
- Arbetsmiljöverket ges i uppdrag att undersöka arbetsgivares kännedom om risker i arbetsmiljön för gravida samt lämna förslag på förbättringsåtgärder.
- Myndigheten för arbetsmiljökunskap ska ges i uppdrag att sammanställa aktuell forskning om risker i arbetsmiljön för gravida och fostret samt sprida informationen och hålla den tillgänglig.
- Försäkringskassan bör förbättra sin registrering av grunderna för förbud mot arbete inom ramen för graviditetspenning för risker i arbetsmiljön.
- Arbetsmiljöverket ska ges i uppdrag att arbeta mer aktivt med stöd till arbetsgivare i deras arbete med att bedöma risker i arbetsmiljön för gravida.
- Arbetsmiljöverket bör arbeta mer aktivt med att sprida information om vad som gäller kring riskbedömningar av gravidas arbetsmiljö.

- Försäkringskassan bör utveckla arbetet med att säkerställa att frågan om huruvida en omplacering är möjlig är tillräckligt utredd i ärenden om graviditetsspenning.
- Försäkringskassan bör sträva efter att få hela ansökningsprocessen digitaliserad och förbättra sin information till arbetstagare och arbetsgivare i frågor som rör graviditetsspenning och omplacering. Möjligheten till graviditetsspenning på deltid bör lyftas fram i myndighetens informationsspridning.
- Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket ska ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för en försöksverksamhet i syfte att testa den norska modellen med trepartssamtal.
- Försäkringskassan ska ges i uppdrag att rikta särskild information till tidsbegränsat anställda så att gravida med sådana anställningar bättre kan ta tillvara sina rättigheter. I uppdraget ska även ingå att se över om mer information som särskilt lyfter villkoren för denna grupp behöver tas fram till arbetsgivare, samt vid behov ta fram sådan information.

12.31 Studerande ska ges möjlighet att få ersättning när studier inte kan genomföras på grund av exponering för risker

Sveriges Kvinnoorganisationer tillstyrker utredningens förslag om att gravida kvinnor som studerar ska få behålla hela sitt studiestöd om de helt eller delvis tvingas avstå från studier på grund av att risker i studiemiljön. Viktigt är, som utredningen föreslår, att den de delar som utgör lån inte ska behöva betalas tillbaka för denna period och att perioden ska räknas bort vid sammanställningen av det totala antalet veckor som studiemedel kan beviljas för.

Sveriges Kvinnoorganisationer anser dock att gravida bör ha samma tillgång till graviditetsspenning som arbetande, det vill säga att de även ska få rätt till anpassning, omplacering och i sista hand graviditetsspenning utifrån en sammanväg bedömning av deras studieförmåga i relation till hur fysiskt och psykiskt krävande deras studier är. Detta gäller i synnerhet när det handlar om verksamhetsförlagda delar av utbildningen, men även i andra fall, och är särskilt viktigt mot bakgrund av studenter ofta har svårare än andra att beviljas sjukpenning.

12.37 Flerbarnstillägget för barn nummer två ska tas bort

Utredningen föreslår, likt flera andra utredningar inom olika områden som presenterats på sista tiden, att dess förslag ska finansieras genom att hela eller delar av flerbarnstillägget tas bort. Detta framstår som minst sagt oseriöst. Dessa 1,3 miljarder kan ju inte användas flera gånger om. Ett eventuellt avskaffande av flerbarnstillägget är en separat reform som förtjänar att utredas i sin egen rätt, inte en kassako där allehanda utredningar kan hitta finansiering för sina förslag. Sveriges Kvinnoorganisationer menar att en utredning av detta slag som har i uppdrag att förstärka det idag bristfälliga socialförsäkringsskyddet för gravida kvinnor måste ha utrymme att lägga fram förslag som medför något ökade offentliga utgifter.

Utredningen anför att flerbarnstillägget enligt *Utredningen om bostadsbidrag och underhållsstöd – minskad skuldsättning och ökad träffsäkerhet (BUMS)* inte är fördelningspolitiskt träffsäker. Noteras bör dock att denna slutsats saknar en jämställdhetspolitisk analys. Det vill säga, en analys över hur flerbarnstillägget för andra barnet fördelas mellan kvinnor och män och påverkar den ekonomiska jämställdheten. Den granskning av Riksrevisionen som utredningen hänvisar till redovisar att flerbarnstillägget för

barn två lyfter 3 900 personer över gränsen för låg inkomststandard. Hur många av dessa som är kvinnor och män redovisas inte. Att ta bort flerbarnstillägget från ekonomiskt utsatta familjer utan att samtidigt införa förbättringar i andra system som omfattar denna grupp är därför ett dåligt förslag. I det fall flerbarnstillägget för andra barnet utgår måste detta ske som en utfasning över tid.

Flerbarnstillägget fungerar idag utjämnande mellan familjer med många barn, som oftare har en låg ekonomisk standard, och andra. Sveriges Kvinnoorganisationer ser att en lämplig omfördelning från en utfasning av flerbarnstillägget är till bostadsbidraget då båda dessa utgör bidrag till familjers basutgifter. En majoritet av mottagarna av bostadsbidraget är ensamstående mammor, varpå denna omfördelning skulle få en positiv effekt för den ekonomiska jämställdheten.

Sveriges Kvinnoorganisationer är även positivt inställd till ett så kallat ensamståendetillägg som bland annat har lyfts av Riksrevisionen. Detta är ett stöd som skulle bidra till ekonomisk jämställdhet eftersom majoriteten av alla ensamstående föräldrar är kvinnor med ett barn. Att som Riksrevisionen föreslår förstärka socialförsäkringssystemen och bostadsstöden samt införa ett ensamståendetillägg samtidigt som flerbarnstillägget för andra barnet utgår skulle innebära en förbättring för kvinnor och den ekonomiska jämställdheten. Att däremot ta bort flerbarnstillägget för andra barnet utan att samtidigt genomföra andra förstärkningar för kvinnor som redan har barn skulle ha motsatt effekt.

Sammantaget föreslår båda de rapporter som utredningen hänvisar till, BUMS och Riksrevisionen, viktiga förstärkningar av familjers ekonomi som främst skulle komma kvinnor till del och bidra till att öka den ekonomiska jämställdheten. Graviditetspenningen syftar till att täcka upp för det inkomstbortfall som kan uppstå för kvinnor som inte kan arbeta under graviditeten när andra alternativ är uttömda, det vill säga att det inte ska kosta allt för mycket att vara gravid. Detta borde vara en självklarhet i ett jämställt samhälle och inte behöva finansieras genom att ta bort pengar från kvinnor som redan fött barn och deras familjer.

Sveriges Kvinnoorganisationer avstyrker därmed förslaget att utökningen av graviditetspenningen ska finansieras med ett borttagande av flerbarnstillägget för barn nummer två.